האזינו

א. שוין געריעדט פיל מאל, אז ענינו של רש"י בפירושו על התורה איז (ווי רש"י אליין גיט ארויס דעם כלל[1]) „אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", און אפילו אין די ערטער וואו בהשקפה ראשונה זעט אויס אז רש"י ברענגט סתם אראפ א דרש (של חז"ל), אבער כד דייקת זעט מען אז דער געבראכטער דרש (אויב ער זאגט ניט אויף דעם „רבותינו דרשו" וכיו"ב) איז מוכרח בפשוטו של מקרא[2].

און דאס איז ניכר באופן בולט אין פירוש רש"י בפרשתנו: רש"י זאגט א פירוש וואס ווען מ'איז מעיין אין די מקורות פונעם פירוש זעט מען אז דאס זיינען דריי באזונדערע דרשות חז"ל — איינע אין גמרא, די צווייטע אין ספרי בפ' וילך און לבסוף א דרש וואס שטייט אין ספרי על אתר — און במקורם האבן די דרשות קיין שייכות ניט צווישן זיך, אבער רש"י בפירושו על התורה איז זיי אלע דריי מצרף און כולל אין איין פירוש!

ובע"כ צ"ל אז זיי זיינען נוגע צו פשט הכתוב, וואס דאס בינדט זיי צוזאמען: ובמילא איז אויך דער סדר הבאתם בפירושו אן ענין וואס איז אין פששמ — וכמשי"ת להלן.

ב. אויפן פסוק[3] „ויבא משה וידבר גו' הוא והושע בן נון" איז רש"י מעתיק פון פסוק די וועדטער „הוא והושע בן נון" און איז מפרש: „שבת של דיוזגי היתה נטלה רשות מזה ונתנה לזה העמיד לו משה מתורגמן ליהושע שיהא דורש בחייו כדי שלא יאמרו ישראל בחיי רבך לא היו לך להרים ראש ולמה קוראו כאן הושע לומר שלא זחה דעתו עליו שאע"פ שנתנה לו גדולה השפיל עצמו כאשר מתחלתו".

התחלת פירש"י — „שבת של דיוזגי היתה נטלה רשות מזה ונתנה לזה" שטייט אין גמרא סוטה[4]: דער המשך פרש"י „העמיד לו משה מתורגמן ליהושע כו'" שטייט אין ספרי פ' וילך[5], און דער תוכן פון סיום פרש"י „ולמה קוראו כאן הושע" שטייט אין ספרי פרשתנו עה"פ.

פארוואס איז דאס רש"י מצרף די דריי באזונדערע מאמרים אין איין פירוש?

און נאכמער: בשלמא די ערשטע צוויי ענינים אין פרש"י — (א) „שבת של דיוזגי כו'", (ב) „העמיד לו משה מתורגמן ליהושע כו'" — האבן א שייכות צווישן זיך בתוכנם — אויך אין צווייטן ענין איז מודגש ווי דער ענין ה„רשות" איז אריבער צו יהושע'ן: אבער דער המשך הפירוש „ולמה קוראו כאן הושע כו'" איז לכאורה אינגאנצן א באזונדער באוואַרענישׂ, וואס האט קיין שייכות ניט צו דעם פריערדיקן ענין — און אעפ"כ איז לא די וואס רש"י שטעלט עס אריין

---

1) בראשית ג, ח. שם, כד (וראה שם, כב. ד, ח. ו, ג). ועוד.

2) ראה ספר כללי רש"י (קה"ת, תש"מ. תנש"א) פ"ה. ועוד.

3) פרשתנו לב, מד.

4) יג, ב. וראה גם ספרי כאן על התחלת הפסוק: בא . . והרשות נתנה ביד אחר.

5) קרוב לתחלתו. ועד"ז הוא בספרי פינחס כז, יח (ראה לקמן הערות 14, 25).

אין דעם זעלבן ד"ה, נאָר ער פאַרבינדט עס נאָך מיט אַ וא"ו המחבר־מוסיף — „ולמה קוראו כאן כו'"[6] — כאילו ווי די שאלה שטעלט זיך דוקא לאחרי וב־המשך צום פריערדיקן פירוש „שבת של דיוזגי כו' העמיד לו משה מתורגמן כו'"!

די תמי' הנ"ל — וואָס רש"י איז מצרף דריי באַזונדערע ענינים צוזאַמען — איז נאָך גרעסער: ניט נאָר קומען זיי אין באַזונדערע ערטער און אפילו באַזונ־דערע ספרים ומדרשי חז"ל — נאָר רש"י אליין ברענגט די (ערשטע צוויי) מאמרים במקום אחר אַבער יעדערן פאַר זיך! אין פ' פינחס אויפן פסוק[7] „וסמכת את ידך עליו" זאָגט רש"י[8] „תן לו מתור־גמן שידרוש בחייך שלא יאמרו עליו לא הי' לו להרים ראש בימי משה"; און אין אַנהויב פ' וילך, אויפן פסוק[9] „לא אוכל עוד לצאת ולבא", זאָגט רש"י „איני רשאי שנטלה ממני הרשות וניתנה ליהושע" — ד. ה. אַז אויך לויט רש"י זיינען די צוויי ענינים (נטלה הרשות כו' און העמיד לו משה מתורגמן כו') ניט תלוי איינער אין דעם אַנדערן — וואָס איז מכריח רש"י צו פאַרבינדן זיי צוזאַ־מען אין אונזער פסוק?

ג. אויך דאַרף מען פאַרשטיין: דער מאמר „שבת של דיוזגי היתה נטלה רשות מזה ונתנה לזה" שטייט אין גמרא בנוגע אַן אַנדערן (פריערדיקן) פסוק, אין פ' וילך — „וילך משה ויהושע ויתי־יצבו באהל מועד"[10]. ולכאורה האָט רש"י געדאַרפט זאָגן דעם גאַנצן פירוש אויף דעם פסוק אין פ' וילך, וואו עס שטייט בלשון זו (משה ויהושע) צום ערשטן מאָל[11].

מען קען ניט פאַרענטפערן, אַז היות ווי רש"י האָט שוין געבראַכט דעם תוכן פון דעם פירוש אין אַנהויב פ' וילך (כנ"ל), דאַרף שוין רש"י ניט איבער־חזר'ן דעם ענין נאָכאַמאָל אין המשך הפרשה אויפן פסוק „וילך משה ויהושע" — ווייל אויב אַזוי, פאַרוואָס דאַרף עס רש"י נאָכאַמאָל איבערחזר'ן בפרשתנו? און נאָך מער: דוקא בפרשתנו איז ער מוסיף דעם ענין פון „שבת של דיוזגי היתה".

ועד"ז איז ניט פאַרשטאַנדיק בנוגע דעם ענין פון „העמיד לו משה מתור־גמן כו'": וויבאַלד רש"י האָט שוין גע־בראַכט דעם ענין אין פ' פינחס (אַז דער אויבערשטער האָט געהייסן משה'ן „תן לו מתורגמן כו'" — וואָס זיכער האָט עס משה מקיים געווען) — פאַרוואָס דאַרף עס רש"י נאָכאַמאָל איבערחזר'ן בפרשתנו?

אפילו את"ל אַז דאָס איז ע"ד ווי מ'געפינט בכ"מ בפרש"י, אַז אַן ענין וואָס ער האָט מפרש געווען אין אַ פריערדיקן ספר חזר'ט ער אים איבער נאָכאַמאָל אין אַ ספר שלאח"ז; וכש"כ בנדו"ד וואו עס רעדט זיך ניט וועגן דעם זעלבן ענין בדיוק — אין פ' פינחס רעדט זיך וועגן דעם ציווי הקב"ה „תן לו מתורגמן" און בפרשתנו — וועגן דער עשי' בפועל „העמיד לו משה מתורגמן"

---

6) ובא' מכת"י רש"י (שתח"י) „למה" (בלי וא"ו). אלא שעפ"ז קשה דהו"ל לרש"י לומר זה בפ"ע בד"ה הושע.

7) שם.

8) וראה גם ספרי שם (וראה לקמן סעיף ד והערה 14).

9) לא, ב.

10) לא, יד.

11) וראה חדא"ג סוטה שם הראי' מהכתוב: דעד היום לא בא למחנה שכינה דהיינו אה"מ רק משה בלבד אבל באותו יום שמת משה הי' גם יהושע נצב במחנה שכינה כו'.

— איז אֲבער ניט מובן, פאַרוואָס דאָרף ער איבערחזר"ן אֲלע פרטים, אויך דעם טעם „כדי שלא יאמרו ישראל כו'", וויבאַלד ער האָט דאָס שוין מפרש געווען בפ' פינחס [וואָרום כמדובר כמ"פ, בשעת רש"י חזר"ט איבער אַ פירוש וואָס ער האָט שוין געזאָגט פריער, זאָגט ער דאָס נאָר בקיצור[12], און אין די ערטער וואו ער זאָגט עס איבער מיט אֲלע פרטים, איז עס דערפאַר וואָס דאָס איז מוכרח מצד די כתובים על אתר].

אויך דאָרף מען פאַרשטיין: דעם לשון „שבת של דיוגי" טייטשט אפ רש"י (אין גמרא)[13]: „שני זוגות שני חברים היו בה תחלת היום למשה וסופו ליהושע", וואָס בפשטות באַוואָרנט דאָ רש"י, אַז „דיוגי" קען דאָ ניט געטייטשט ווערן כפשוטו, מלשון זוג — וואָרום די נשי־אות פון משה איז געווען בתחלת היום און פון יהושע'ן בסופו (ס'איז ניט געווען אַן ענין פון אַ „זוג", ביידע צוזאַמען) — נאָר עס מיינט „שני חברים היו".

איז ניט מובן: וויבאַלד אַז רש"י אין גמרא דאָרף דאָס באַוואָרענען (צו אַ בן חמש עשרה לגמרא), איז פשיטא אַז ער דאָרף עס טאָן אין לימוד ע"פ פשט (צו אַ בן חמש למקרא)?

ד. וועט מען כ"ז פאַרשטיין בהקדים לבאר דעם שינויי הלשונות אין פרש"י, לגבי דעם לשון במקורו אין ספרי:

א) אין ספרי שטייט „תן לו מתורגמן ליהושע והוא שואל ודורש ומורה בהוריות בחייך וכשתפטר לא יהו ישראל אומרים לו בחיי משה רבך לא היית מדבר ועכשיו אתה מדבר"[14]. משא"כ בפרש"י „שיהא דורש בחייו כו' בחיי רבך לא היי לך להרים ראש". וואָס איז דער דיוק הלשון „להרים ראש"?

ב) בנוגע דעם טעם וואָס ער ווערט דאָ אַנגערופן „הושע" שטייט אין ספרי „ללמדך צדקתו של יהושע שומע אני שצפה[15] דעתו עליו משנתנה[15] ברשות ת"ל הוא והושע בן נון הושע בצדקתו אע"פ שנתמנה פרנס על הצבור הוא הושע בצדקו"[16]. רש"י זאָגט אַבער אינגאַנצן אַנדערש — „שלא זחה דעתו עליו שאע"פ שניתנה לו גדולה השפיל עצמו כאשר מתחלתו".

ה. וי"ל דעם ביאור בכל זה:

דער טעם וואָס רש"י זאָגט ניט דעם ענין פון „שבת של דיוגי היתה" גלייך אין אַנהויב פ' וילך, איז — ווייל דאָרטן איז ניטאָ קיין הכרח צו זאָגן אַז דעמאָלט האָט זיך שוין אַנגעהויבן בפועל נשיאותו של יהושע. וואָרום אע"פ אַז רש"י זאָגט „איני רשאי שניטלה ממני הרשות וניתנה ליהושע", איז דאָך רש"י גלייך ממשיך (בהמשך פירושו) „וה' אמר אלי זהו פירוש לא אוכל עוד לצאת ולבא לפי שה' אמר אלי (לא תעבור את הירדן הזה[17])". ד. ה. אַז נתינת הרשות צו יהושע איז נוגע (ניט בו ביום, נאָר

12) ראה ס' כללי רש"י פ"ז.

13) סוטה שם ד"ה דיו זוגי.

14) ועד"ז הוא לשון הספרי פינחס שם אלא שמסיים „בחיי רבו לא הורה ועכשיו הוא מורה". — ע"ד הלשון בספרי וילך, איתא גם בספרי מטות לא, כא (גבי אלעזר הכהן).

15) כ"ה בספרי לפנינו, ועוד. בילקוט עה"פ: שתזוח (ע"ד ל' רש"י) . . משנתמנה. וראה עוד גי' בספרי הוצאת הורוויץ (נ. י. תשכ"ט).

16) וממשיך שם בספרי, שעד"ז הוא ביוסף ודוד.

17) בדפוסים הנפוצים ליתא תיבות אלו בפרש"י. בדפוס ראשון הובא בפרש"י „לא תעבור וגו'", ובדפוס שני הובא רק „וגו'". ובכל אופן מובן הוא גם לפי הדפוסים שלפנינו — כי זהו ש„ה' אמר גו'".

צוליב דעם ענין ובמילא — דעם זמן פון „תעבור את הירדן הזה". ובמילא איז ניטאָ קיין הכרח אַז בעת אמירת משה „לא אוכל עוד לצאת ולבא" האָט זיך שוין אָנגעהויבן בפועל נשיאותו של יהושע.

עד"ז אין פסוק „וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד" (ווייטער אין פ' וילך) — איז אין דעם (אַז יהושע איז אַריין צוזאַמען מיט משה'ן אין אהל מועד) ניטאָ קיין תוכן אַז יהושע איז שוין געווען אָ נשיא על ישראל בפועל — דאָס איז נאָר געווען אָ קיום האמירה פון דעם אויבערשטן „קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו"[18].

בשעת אָבער מ'קומט צו פרשתנו, וואו דער פסוק זאָגט „וידבר גו' הוא והושע בן נון" וועט דאָ די תמי': וואָס איז כוונת הכתוב אין מצרף זיין יהושע מיט משה'ן — ווי קומט דאָ אַריין יהושע (הושע)?! אין הכי נמי אַז יהושע „לא ימיש מתוך האהל"[19], ער איז שטענדיק געווען מיט משה'ן — אָבער מאי טעמא וואָס די תורה זאָגט עס בפירוש דוקא דאָ?

מוז מען זאָגן, אַז די וועט „הוא והושע בן נון" באַציען זיך צו דעם „וידבר" שבתחילת הכתוב, ד.ה. נאָר דעם ווי די תורה דערציילט אַז משה האָט געזאָגט די שירה, איז דער פסוק מוסיף[20] „הוא והושע בן נון" — די שירה האָט געזאָגט ניט בלויז משה אַליין נאָר אויך יהושע בן נון האָט עס געזאָגט „באזני העם". נאָך מער: פון דעם וואָס די תורה זאָגט „הוא והושע בן נון" — דלכאורה איז דער וואָרט „הוא" איבעריק — איז מובן, אַז די תורה איז דערמיט מדגיש אַז משה ויהושע זיינען דאָ געווען ביידע גלייך (אין דעם ענין ואופן דיבור זה — בסגנון פון אָ נשיא — לבנ"י).

און דעריבער זאָגט רש"י דווקא דאָ אַז „שבת של דיוזגי היתה", און רש"י דאָרף ניט אויסטייטשן וואָס דאָס מיינט — כוונתו בזה איז פשוטו כמשמעו, אַז זיי זיינען געווען ביידע צוזאַמען אָ זוג פון נשיאים[21].

[און דערמיט מאַכט רש"י קלאָר, אַז דאָס וואָס ער איז ממשיך לאח"ז „נטלה רשות מזה ונתנה לזה" מיינט ניט אַז דאָן האָט זיך שוין געענדיקט נשיאותו של משה, נאָר אַז ס'איז געווען אין אָן אופן פון „זוג", ביידע צוזאַמען; נאָר וויבאַלד אַז משה איז שוין ניט געווען דער איינציקער נשיא (אין אָן אופן פון „דבר אחד לדור"[22]) זאָגט מען אויף דעם „נטלה רשות מזה ונתנה לזה"[23]].

---

18) וראה שם לא, כג ובפרש"י — הציווי ליהושע בפועל (הובא גם לפנ"ז שם — בפרש"י לא, ז).

19) תשא לג, יא. וראה פרש"י משפטים כד, יג דמשמע דאוהל לאו דוקא.

20) ע"ד (ולא ממש): אז ישיר משה ובנ"י גו' ויאמרו גו' אשירה (בשלח טו, א).

21) מש"כ רש"י „שבת של דיוזגי" צ"ע מנין לו לרש"י בפשש"מ שהי' שבת. ואף שכן מפורש בסוטה שם, אבל מכיון שרש"י לא כתב ע"ז „רבותינו דרשו" (וכיו"ב), מובן שכן מוכרח גם ע"פ פשש"מ. ועוד, לכאורה איך אפ"ל שהי' יום השבת והרי (בפשש"מ) ביום מותו גמר לכתוב הס"ת (וכידועה השקו"ט גם ע"ד ההלכה עד"ז — ראה לקו"ש חי"ז ע' 361 ובהנסמן שם. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 208 הערה 15).

ואולי הי' כתוב ברש"י, „ש' של דיוזגי", והכוונה „שררה" או „שלטון" של דיוזגי, של שניהם, והמעתיק שלא הבין כוונת רש"י ב„ש" פיענחו כב־ש"ס „שבת".

22) לשון רש"י וילך לא, ז.

23) ודוחק קצת — ובלאה"כ דוחק הסתירה בניטלה וניתנה דפשוטה רשות אחת ודיוזגי — שתי רשויות.

---

*) ואין לומר, שמעת בקשת משה „יפקוד ה'

ו. דערמיט ווערט אויך פאַרענט־פערט בפשטות פאַרוואָס רש"י איז דאָ מוסיף „העמיד לו משה מתורגמן ליהושע כו'" — און איז זיך ניט מסתפק מיט „ניטלה רשות מזה ונתנה לזה" (כפירושו פריער אין פ' וילך) — ווייל אין דעם באַשטייט דער חידוש פון דעם פסוק „הוא והושע בן נון", אַז יהושע האָט בפועל געדאַרפט מיט אידן אין דעם זעלבן אופן ווי משה, נשיאות בפועל; יהושע האָט געדאַרש'נט „באזני העם" ווי אַ נשיא דרש'נט — מיט אַ מתורגמן[24].

עפ"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק דער חידוש פון דעם פירוש רש"י לגבי פי־רושו בפ' פינחס (וואו ער זאָגט „תן לו מתורגמן שידרוש בחייך"):

„מתורגמן" פאַר דרשת יהושע פון פ' פינחס איז ניט געווען אַן ענין פון נשי־אות[25], נאָר — כדי לאפוקי אַז אידן זאָלן ניט זאָגן „לא הי' לו להרים ראש בימי משה", און דערפאַר איז געווען דער אַנ־זאָג „תן לו מתורגמן שידרוש בחייך": משא"כ בפרשתנו זאָגט עס רש"י בהמשך לפירושו לפנ"ז „שבת של דיוגי היתה נטלה רשות מזה ונתנה לזה" — והיינו, אַז דאָ איז עס ביי יהושע געווען בתור נשיאות, ביז אין אַן אופן פון „דיוגי" — יהושע איז אַ בן זוג פון משה רבינו.

ז. אַבער, רש"י קען זיך ניט מסתפק זיין מיט זאָגן „שבת של דיוגי כו' העמיד לו משה מתורגמן כו'" — ווייל לפ"ז ווערט נתעורר אַ תמי' גדולה: פאַרוואָס האָט זיך געפאַדערט אַזאַ סדר אַז נשיאותו של יהושע זאָל זיך אַנהויבן נאָך בחיי משה (היפך הכלל „דבר אחד לדור")?!

אין הכי נמי, משה האָט געדאַרפט ממנה זיין יהושע'ן אַלס זיין ממלא מקום, אַבער וואָס איז דער הכרח אַז יהושע (תלמידו של משה) זאָל פירן נשיאות בחיי (רבו) משה (און אין אַן אופן פון „דיוגי" — ביידע צוזאַמען) — און ניט ווי מען געפינט ביי אַנדערע ממלאי־מקום פון די נשיאים שלפניהם, אַז די נשיאות פון ממלא־מקום (אפילו ווען ער איז דערצו באַשטימט געוואָרן אין פאַראויס) האָט זיך אַנגעהויבן לאחרי פטירת הנשיא שלפניו[26]?

אויף דעם איז רש"י ממשיך „שלא יאמרו ישראל בחיי רבך לא הי' לך

---

24) וזהו הפי' של דיוגי — ב' זוגים, משה ומתורגמן שלו ויהושע ומתורגמן שלו. וראה מפרשי רש"י כאן.

25) וכן בספרי בב' המקומות בפ' פינחס ובוילך, שאין ההדגשה על ענין הנשיאות, אלא ע"ז שיכול להורות ולדבר (וע"ד המבואר לגבי אלעזר בספרי מטות כנ"ל הערה 14). אלא שגם בפ' פינחס שינה רש"י וכתב „להרים ראש" ולא כבספרי, כי מכיון שהמדובר שם („וסמכת את ידך עליו") בא בהמשך לבקשת משה „יפקוד ה' אלקי הרוחות" — מובן שגם

אלקי הרוחות" וקיומו ציווי ה' שסמך ידיו על יהושע בעין יפה (פינחס כז, טז ואילך ובפרש"י שם, כג) נעשה ענין של נשיאות ביהושע אלא שהי' טפל למשה (ע"ד קיסר ופלגי קיסר — סנהדרין צח, סע"ב), ואח"כ ביום פטירת משה נתחזקו, שיהושע נעשה העיקר ומשה טפל אליו — „נטלה רשות מזה (היינו עיקר הנשיאות) ונתנה לזה (ליהושע)" (וראה לקו"ש חכ"ד ע' 218 ואילך).

— כי לומר שמשה ה' מקבל מיהושע — ה"ז היפך המפורסם בכ"מ, אף שמצינו שמשה ביקש להכנס לארץ באופן כזה (ספרי פינחס כז, יב (פיסקא קלה), תנחומא ואתחנן ו, יל"ש ואתחנן ג, כו. ועוד).

שם, זה שהי' דורש לא הי' כ"כ מצד עצם ענין הדיבור או הוראה, אלא ענין של הרמת ראש וחשיבות. אלא שאי"ז דרגת נשיאות על כל ישראל ופשיטא שלא ע"ד ובשווה למשה רבינו — ובזה הוא החידוש בפרש"י פרשתנו, כדלקמן בפנים.

26) וכפי' הפשוט ד„ממלא מקום" וכתוכנו הפשוט — שבא במקום שנתרוקן, לאחרי זה שקדמו.

להרים ראש": דוקא ביי יהושע'ן האָט זיך געפאַדערט אַ „הרמה" מיוחדת, מצד דעם וואָס בחיי משה איז זיין גאַנצע הנהגה געווען אין אַ כיוון הפכי — פאַרקערט בתכלית פון רוממות, ביטול ושפלות: כל מהותו איז באַשטאַנען אין דעם וואָס ער איז „משרת משה", „ומשרתו יהושע גו' נער לא ימיש גו'"[27], ער איז כסדר געשטאַנען אין אַ תנועה פון תכלית הביטול — „נער"[28] ו„משרת"

[ניט ווי מ'געפינט לדוגמא ביי אהרן, דאע"פ וואָס משה איז געווען דער נשיא, האָט אויך אהרן אַליין געלערנט תורה מיט אַלע אידן (ווי רש"י ברענגט[29] אין דעם „סדר משנה"). אַבער ביי יהושע'ן געפינט מען ניט ביז דאַמאָלס קיין ענין של רוממות על כל ישראל[30].

און דערפאַר האָט מען דאָ במיוחד געדאַרפט באַווייזענען אַז אידן זאָלן ניט זאָגן „בחיי רבך לא הי' לך להרים ראש" — היות אַז ביי אים האָט געפעלט לגמרי הרמת ראש (בחיי רבו)[31], איז ער דערפאַר ניט מסוגל צו זיין אַ נשיא ישראל. און דעריבער „העמיד לו משה מתורגמן ליהושע שיהא דורש בחייו".

ח. ע"פ כ"ז ווערט מען אויך פאַרשטיין דעם המשך אין פרש"י „ולמה קוראו כאן הושע לומר שלא זחה דעתו עליו כו'" (און רש"י איז מדייק צו זאָגן „השפיל עצמו כאשר בתחילתו", ניט ווי אין ספרי „הוא הושע בצדקו כו'"):

די שאלה איז ניט סתם „למה קוראו הושע" לאחרי ווי מ'האָט אים אַ נאָמען געגעבן „יהושע" — נאָר „ולמה קוראו כאן הושע", אין דעם פסוק. דלכאורה, אדרבה — דוקא אין דעם פסוק איז מתאים מ'זאָל אים רופן „יהושע":

וויבאַלד דער פסוק קומט מדגיש זיין דעם ענין והכרח פון הרמת ראש (נשיאות) של יהושע שוין בחיי משה — ווי קומט עס אַז דער פסוק קלייבט דאָ אויס דווקא דעם נאָמען „הושע", וואָס ער האָט געהאָט איידער משה האָט אים אַ נאָמען געגעבן „יהושע"[32] (וואָס דערמאָנט אַז יהושע האָט געדאַרפט אַנקומען צו דער תפילה (מיוחדת) און פון משה'ן אַז בעתיד „י"ה יושיעך מעצת מרגלים"[33])?

אויף דעם איז רש"י מבאר, אַז אדרבה „לומר" — דאָס קומט לערנען מעלתו של יהושע „שלא זחה דעתו עליו שאע"פ שנתנה לו גדולה השפיל עצמו כאשר מתחלתו": טבע האדם איז, אַז בשעת ער

---

27) תשא לג, יא (והי' אז בן נו שנה — ראה ראב"ע ורמב"ן שם. ועוד). וראה גם משפטים כד, יג. בהעלותך יא, כח (ובפרש"י בהנ"ל).

28) ראה ראב"ע ורמב"ן בפי' „נער" בנוגע ליהושע (אף שהי' בן נו שנה, כנ"ל) — אבל ראה סיום פי' הרמב"ן בטעם שנק' בן נון.

29) בס"פ תשא (לד, לב).

30) ואע"פ ד„ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק גו'" (בשלח יג, ט), י"ל: א) דבפשש"מ אי"ז מורה על גדלות בתור מנהיג לכל ישראל כו', כ"א ע"ד שר הצבא (ולהעיר מפרש"י שם). ב) ע"פ מ"ש במדרשים (פסיקתא דר"כ פי' ג. ובכ"מ) לפי שהי' משבט יוסף, שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף שנאמר (עובדי' א, יח) והי' בית יעקב גו' (ב"ב קכג, ב), וכהובא בפרש"י לפנ"ז (ויצא ל, כה. ר"פ וישב (רש"י ישן)). ג) ע"פ פרש"י שם, יד: ושים באזני יהושע — המכניס את ישראל לארץ כו', י"ל שלכן גם עצם המלחמה הי' על ידו — (ראה פרש"י שם, יג).

31) ועד שגם „משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתן ועצתן", ורק „הקב"ה אמר ליהושע . . הכל תלוי בך טול מקל והך על קדקדך" (פרש"י וילך לא, ז. וראה לקו"ש חי"ט ע' 309 ואילך).

32) שלח יג, ח. שם, טז.

33) פרש"י שם, טז.

איז עולה לגדולה ענדערן זיך זיינע מדות והנהגות בהתאם צו דעם שינוי וגדולה שלו. ועאכו"כ בענין נשיאות, אז ווען איינער ווערט נתמנה אלס נשיא, רופט עס ביי אים ארויס א תנועה פון גדולה והתנשאות. ניט ח"ו א תנועה פון גאוה[34] וישות ח"ו — נאר אין קדושה גופא, א תנועה[35] פון גדולה ורוממות וואס פאדערט זיך ע"פ תורה — כדי דער נשיא זאל קענען פירן נשיאותו כדבעי. און ווי רש"י ברייענגט בנדו"ד אז דער אויבערשטער זאגט אן יהושע „טול מקל והך"[36].

און דאס דערציילט די תורה, אז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס מ'האט געגעבן יהושע'ן גדולה — און ער האט זיכער באקומען בסמיכת משה בעין יפה די נויטיקע גדולה והתנשאות וואס א נשיא דארף האבן[37] — איז אבער ביחד עם זה ביי אים געווען די תנועה והנהגה פון „השפיל עצמו כאשר מתחלתו":

פונקט ווי איידער מ'האט אים געגעבן גדולה, איז זיין ענין געווען — „משרת משה", א הנהגה פון שפלות, אזוי אויך דערנאך, ווען ניתנה לו גדולה, איז ביי אים געבליבן די זעלבע הנהגה ותנועה פון שפלות עצמו, „השפיל עצמו כאשר מתחלתו". וי"ל שזהו שייך גם לזה שרש"י האט אראפגעברענגט פריער[38] „פני משה כחמה פני יהושע כלבנה", אז ביי אים האט זיך שטענדיק אנגעהערט אז ער איז א מקבל (ווי לבנה פון דעם שמש), ובמילא בקטנות ושפלות[39] בהתאם לזה.

ט. פון דעם האט מען אויך א הוראה אין עבודת כאו"א:

כשם ווי ס'איז געווען ביי יהושע'ן, אז לאחרי ווי ער האט זוכה געווען צו גדולה, און ניט צו גדולה סתם, נאר צו א גדולה נעלית כזו אז ער האט געהאט נשיאות שוין בחיי משה און נאכמער אין אן אופן פון „דיוזגי", איז ער פונדעסטווייניגן געווען ביי זיך שפל בתכלית „כאשר מתחילתו",

עד"ז איז ביי יעדן אידן (ובפרט אז משה[40] מסרה — ליהושע): בשעת ער איז זוכה צו אן ענין של גדלות, גדלות אין אן ענין של שררה, אדער א גדלות בשאר ענינים, וואס ער איז זוכה צו ברכות נעלות פון אויבערשטן — קען ער דאך מאכן א חשבון, אז דערפון גופא וואס ער האט זוכה געווען צו די גדלות, איז א סימן אז דוקא ער איז ראוי לזה, ובמילא רופט עס ארויס ביי אים א תנועה פון הרחבת הדעת — טאקע ניט קיין גאוה ח"ו, אבער עכ"פ א תנועה של הרחבה ורוממות,

לערנט מען פון יהושע'ן אז אדרבה: דוקא ווען מ'איז זוכה צו אן ענין של

---

34) להעיר שבכמה כת"י רש"י (שתח"י) במקום „זחה" הלשון „גסה", ובמקומות הנ"ל נאמר בלשון הוראה — שלא יהא דעתו גסה כו'.

35) מכיון שרש"י אינו מפרש פי' תיבת „זחה" צ"ל לפי שמובן הוא מעצמו. וע"ד החידוד אולי י"ל שהוא ע"ד הלשון „ולא יזח החושן" (תצוה כח, כח) שפרש"י „לו' ניתוק", וכן פירושו כאן שלא הי' ניתוק והזזה בדעתו למצב של גדלות. וראה ערוך וערוך השלם ערך זח.

36) וילך לא, ז. ראה הערה 31.

37) וראה לעיל הערה 31.

38) פינחס כז, כ.

39) ראה המשך תרס"ו בהוספות (בהוצאת קה"ת, תשל"א ואילך ס"ע תקנד. ובהוצאת תנש"א — ס"ע תקעח). וראה לקו"ש חי"ט שם ע' 313 ואילך. וש"נ.

40) ובכל נפש מבית ישראל יש בה מבחי' מרע"ה (תניא רפמ"ב).

גדולה, דאַרף זיין דער „השפיל עצמו כאשר מתחלתו"[41],

און דאָס איז אויך די כלי אַז די גדלות וואָס מען גיט — זאָל האָבן אַ קיום.

י. דער ענין הנ"ל איז שייך צו דעם זמן אין יאָר וועו מען לייענט די פרשה אין תורה — נאָך (ובסמיכות צו[42]) ראש השנה:

די עבודה פון ראש השנה איז — „אמרו כו' שתמליכוני עליכם"[43], אידן זיינען ממליך דעם אויבערשטן אַלס מלך, מלך ישראל און — מלך על כל העולם כולו.

און וויבאַלד אַז דער ענין פון מלוכה ווערט אויפגעטאָן דורך עבודת ישראל, ווייזט עס דאָך אויף דער חשיבות פון אַ אידן, אַז בכחם איז צו ממליך זיין דעם מלך מלכי המלכים הקב"ה! ובמילא, קען דערפון אַרויסקומען אַ סברא, אַז ער זאָל נתעורר ווערן מיט אַ תנועה פון היפך השפלות לגמרי

— איז אויף דעם די הוראה, אַז אַדרבה: דוקא לאחרי ווי אידן טוען אויף אַזאַ גרויסן ענין — פון ממליך זיין דעם אויבערשטן אַלס מלך, דאַרף דאָס אַרויסרופן ביי אַ אידן אַ תנועה פון ביטול בתכלית, השפיל עצמו[44],

און דורך דעם[45] איז מען מוסיף נאַכמער אין ברכות ה' בכל המצטרך, אין אַ חתימה און גמר חתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה, למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני רוויחי, ובכולם רוויחי.

(משיחות ש"פ האזינו תשל"א, תשמ"ג)

---

41) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 142 ואילך.

42) או עכ"פ מיד אחרי יוהכ"פ (הסיום והגמר דר"ה) ש"נק' ג"כ ר"ה בכתוב" (לקו"ת ר"ה נח, א).

43) ר"ה טז, סע"א. לד, ב.

44) עיין אגה"ק ס"ב.

45) ראה תו"א סד"ה השמים כסאי ובהערות לשם (באוה"ת וכו').